

מועד קטן ח. (משנה) עד ט. (שורה 15)

ביאורים

נישואין וקידושין - קודם מתן תורה (רמב"ם אישות א:א) היה מספיק רק נישואין. ברגע שאדם נשא אישה (אף אם לא קידשה) הם נהיו זוג נשוי. כשניתנה תורה התחדש הדין שקודם הנישואין יש לקדש את האשה. מו"ר הרב ליכטינשטיין מסביר שהקידושין הם תהליך טקסי (שבו הבעל נותן לאישה טבעת או שטר או שבא עליה) ואילו הנישואין הם הליך קיומי מציאותי (שבו הבעל והאישה מתחילים לחיות יחד). נישואים (שהם תחילת החיים המשותפים) אסורים בחול המועד, קידושים (שהם תהליך טקסי) מותרים במועד.

משנה

ליקוט עצמות אביו ואמו במועד:

ר' מאיר: מותר. (בגלל שמחת הרגל לא יצטער מהליקוט)
 ר' יוסי: אסור.

30 יום קודם הרגל:

אסור לאדם לעורר על מתו ולהספידו.

דין המלקט עצמות קרוביו: מתאבל עליהם באותו היום עד הערב.

הטעם ל-30 יום:

רב: מחשש שיתן את המעות שחך לצורך הרגל - וימנע משמחת הרגל. [ולכן אם מספיד בחינם מותר]

שמואל: המת אינו משתכח מהלב עד 30 יום - ועלול להספידו ברגל.

משנה

כוכין (קברים שחופרים בתוך המערה) וקברות (מבנים שבונים על האדמה):

- אסור לחפור אותם.
- מותר לקצרם האריכם או להרחיבם.

מת שנמצא בחצר

ת"ק: בכל מקרה - מותר להכין בשבילו ארון.
 ר"י: רק אם יש נסרים מוכנים - מותר להכין בשבילו ארון.

וכן מותר לעשות כל צורכי המת (לגזוז לו שער, לכבס לו כסותו, וכיו"ב).

בריכה של כובסים

מותר לעשותה (כיוון שאין טורח בעשייתה).

משנה

קידושין בחוה"מ:

- אסור לשאת או לייבם נשים.
- מותר להחזיר את גרושתו.

איפורה בחוה"מ:

ת"ק: מותר לאשה לעשות את תכשיטיה.
 ר"י: אסור לסוד את בשרה.

תפירה בחוה"מ:

מי שאינו אומן: תופר כדרכו.
 אומן: תופר בשינוי.

הסיבה שאסור לשאת או לייבם נשים במועד:

שמואל: אסור לערב שמחה בשמחה. (נלמד מחנוכת הבית של שלמה המלך)

רב"ה, רב: כי מזניח את שמחת הרגל.

עולא: מפני שטורח לצורך הנישואין (וטרחה אסורה במועד).

ר"י: אם ידע שמותר להתחתן במועד ידחה את הנישואין למועד ויתבטל מפריה ורביה.

אך מותר לשאת בערב הרגל (כי החששות הללו לא קיימים).

מועד קטן ט. (שורה 15) עד י. (משנה)

ביאורים

הפירוש הלשוני של המילה "איני" (איני היא מילה המשמשת כפתיחה לקושיה):

(1) הצלבה של 2 מילים בארמית – 'אין היא' – שמשמעותם היא: 'כן הוא', ופירושם – וכי כן הוא הדבר והרי וכו'.

(2) יש לקרוא את האות אל"ף בצירי, ופירושו – איני מסכים בכך משום וכו'.

אין שמחה אלא באכילה ושתייה - התורה בניגוד לדתות אחרות רואה בגוף כלי שצריך לרומם אותו ולא דבר רע שיש להילחם בו. ולכן השמחה שהיא אחת משיאי עבודת ה' נעשית באמצעות אכילה ושתייה ולא באמצעות צום ולכן בחנוכה המקדש נדחה צום יו"כ.

חנוכה המשכן דחתה שבת

"כיוט צתי צר ו... כיוט צר ו... כיוט צר ו... – מייתור המילה 'יום' פעמיים נלמד שהנשיאים הקריבו ברציפות 12 יום כולל שבת.

חנוכה המקדש דחתה את יום-כיפור

בפסוק מתואר שחגגו במשך 7 ימים שלפני סוכות (ונלמד בגזירה שוה מחנוכה המשכן שימים אלו היו ברציפות).

כיצד ידע שלמה שחנוכה המקדש דחה את יום-כיפור?

אם:

המשכן (שקדושתו זמנית) דוחה שבת (שעונשה סקילה),

אז ק"ו:

שהמקדש (שקדושתו קבועה) דוחה את יו"כ (שעונשו כרת).

עימות בין מצוה למצוה או ללימוד תורה

מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים:

א. יש לבחור במצוה שבאה לידיך.

ב. דוחה לימוד תורה.

מצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים:

א. יש לבחור במצוה המשמעותית יותר.

ב. אינה דוחה לימוד תורה.

תלמיד שנפרד לשלום מרבו, אך לן באותה העיר:

צריך להיפרד ממנו פעם נוספת. (נלמד מהתיאור על שילוח בני ישראל מירושלים בזמן שלמה המלך)

ציטוט מהמשנה

איפור בחוה"מ

ת"ק: מותר לאשה לעשות את תכשיטיה (אפילו לאישה מבוגרת).

ר"י: אסור לסוד את בשרה. (כי זה יצער אותה)

בסיד שיכולה להסירו בחוה"מ מותר.

על אף שכשסדה היא מצטערת, בסוף כשתסירו היא תשמח.

קושיה:

מדוע ר' יהודה מתיר להיפרע מגוי ביום חגו, והרי סופו לשמוח?

תשובות:

רנב"י: דין 'סופו לשמוח' הינו דין ייחודי להלכות חוה"מ.

רבינא: הגוי לא ישמח בסוף (גם בסוף הוא יצטער על פריעת החוב).

ציטוט מהמשנה

תפירה בחוה"מ:

מי שאינו אומן: תופר כדרכו.

אומן: תופר בשינוי (מכליב).

מיהו 'איננו אומן'?

דעה א': אינו יודע לתחוב תחיבות הרבה כמלא אורך המחט ואח"כ למשוך בבת אחת.

דעה ב': אינו יודע לעשות שפה בשולי החלוק שתהא שווה ומכוונת.

'מכליב': דעה א': תופר בדילוגים. (ע"פ ר' חננאל)

דעה ב': תופר לא בשורה אחת.

ציטוט מהמשנה

תיקון המיטות בחוה"מ:

ת"ק: מותר לסרג.

ר"י: מותר רק למתוח את החבלים.

י"א (בברייתא): אסור אף למתוח את החבלים.

דעה א':

מסרגין - אריגת שתי וערב.

ממתחין - מתיחת השתי (ללא אריגת הערב).

דעה ב' (בהר"א)

מסרגין - מתיחת השתי (ללא אריגת הערב).

ממתחין - מתיחת חבלי המטה הרפויים.

דעה ב' (למסקנה):

מסרגין - אריגת שתי וערב.

ממתחין - מתיחת חבלי המטה הרפויים.

וה"א אוסרים אפילו מתיחת חבלים רפויים כיוון שזו טרחה שאינה הכרחית כי אפשר למלא את השקע בבגדים.

מועד קטן י. (משנה) עד יא. (משנה)

ביאורים

מעשה וכוונה: הגמרא מביאה שורה של מקרים שבהם הדין תלוי בכוונת האדם. הגמרא נותנת סימנים כדי להבחין בין הכוונות השונות. יש מן הראשונים שהסבירו שהצורך בסימנים הוא כדי להימנע ממראית עין ויש שהסבירו שהסימנים ישמשו את הרואים כדי לדעת האם להעיר לאדם שעושה את המעשה או לא. ניתן גם להסביר שפעמים רבות על אף שכוונת האדם היא אחת, הוא נהנה גם מתוצאות נלוות של הפעולה. כדי למנוע זאת עליו לעשות את הפעולה בצורה שבה התוצאה המשמעותית היחידה תהיה התוצאה המותרת.

משנה + ברייתא

בניית כלים בחוה"מ

תנור וכירים

ר"א (ברייתא): מותרת בתנאי שמשיר חלק שלא הכין.
 חכמים (ברייתא) ות"ק (משנה): מותרת ללא תנאי.

ריחיים

ת"ק (במשנה): מותרת ללא תנאי.
 ר' יהודה (במשנה): מותרת בתנאי שלא יכבש את הריחיים.

מהו 'כיבש'?

רב יהודה: ניקור ריחים כדי לחדדן.
 רב יחיאל: נקב או הרחבת נקב באמצע הריחים כדי שהתבואה תיפול שם.

בברייתא מובאות שתי דעות לגבי איסור כיבוש:
 ר"י בשם ר"א: האיסור נוהג רק בריחיים חדשות.
 ר"א: האיסור נוהג בכל הריחיים.

טיפול מותר בבעלי חיים

- סירוק סוסים במסרק של ברזל.
- הקזת דם לבהמה.
- נטילת ציפורניים מחמור המשמש לרכיבה (אחרת יצטער ולא ירכב).

בנייה מותרת של מבנים

- שימת ריחיים זן על גב זן, ולבנות את העץ שהריחיים עליו.
- בניית רפת בקר.
- עשיית תנור בחוה"מ פסח. (כי מיד יתייבש ויוכל לאפות בו לצורך הרגל)
- בניית אבוס.
- בניית ספסל.

טיפול מותר בכלים שונים

- שיפשוף בגדים מלכלוכם. (כי זה מעשה הדיוט)
- קליעת רשתות דגים. (כי זה מעשה הדיוט)
- עשיית נפה.

התנאים נחלקו האם מותר ליטול צפרניים מחמור שעומד לטחון (ר"מ אוסר ור"י מתיר).

אך אסור לעשות תנור בחוה"מ סוכות. (כי אינו מתייבש מהר וטורח שלא לצורך הרגל)

אך אסור לקלוע רשתות עופות. (כי זה מעשה אומן)

מסחר בחוה"מ: אסור.

ובדבר האבד – מותר. (דוגמא לדבר האבד: אם לא ימצא את האנשים שחייבים לו כסף לאחר המועד: יש לזה דין של דבר האבד ומותר במועד)

מעשים שדינם תלוי בכוונה

החופר בקרקע: אם מטרתו להכשיר הקרקע (לעשות גורן לצורך המועד) – מותר.
אם מטרתו היא זריעה בקרקע – אסור.

הנוטל עצים קטנים מהקרקע: אם מעוניין בעצים – מותר.
אם מעוניין להכשיר את הקרקע לזריעה – אסור.

המזרים מים לאדמתו: אם מטרתו היא צידת הדגים – מותר.
אם מטרתו היא השקיית האדמה – אסור.

הזומר את הדקל מהענפים שבו: אם מטרתו היא האכלת בהמה – מותר.
אם מטרתו היא תיקון הדקל – אסור.

תמרים שלא נתבשלו כל צרכם: אם חותכן כדי לאוכלן – מותר.
אם כובש אותם – אסור. (כי זו הכנה לאחר החג)

רב פפא מתיר כי הם יתליעו ולכן זהו דבר האבד.

מועד קטן יא. (משנה) עד יא: (סוף הדף)

ביאורים

אבל - אדם שמתו לו ל"ע אחד משבעת הקרובים (אביו, אימו, אישתו, בנו, בתו, אחיו ואחותו) הינו אונן עד קבורת המת (או עד סוף היום הראשון). לאחר מכן הוא נוהג שבעת ימי אבלות, לאחר מכן הוא נוהג 30 ימים באבילות פחותה, ובאבילות על אב ואם הוא נוהג עוד י"ב חודש באבילות פחותה יותר. בשבעה הימים הראשונים האבל אסור בדברים רבים: לימוד תורה, ישיבה על כיסא, נעילת הסנדל. התנאים בהמשך המסכת נחלקו לגבי קרובי קרובים. יש שהרחיבו את חובת האבלות גם לגבי קרובי קרוביו (בן של אח וכי"ב) ויש שהרחיבו רק לאבי אביו או בן בנו. להלכה נוהגים שיש להתאבל קצת על קרובי קרוביו (אשת אח למשל) מפאת כבוד קרוביו (האח) ועל כן עד מוצאי השבת הראשונה אסור לכל קרובי הקרובים לרחוץ בחמין, להתקלח בחמין ולהשתתף בסעודת מצווה. (דינים אלו אינם נוהגים בקירבת נישואין, מלבד לגבי הורי בן הזוג)

משנה

פעולות המותרות בחוה"מ

- בניית מעקה לגג או מרפסת (בתנאי שיעשה 'מעשה הדיוט').
- תיקון סדקים שבתנור ובגג (בתנאי שיטוח בטיט ויחליק ביד או ברגל).
- תיקון חלקי דלת שנשברו (בתנאי שלא יכוון לעשות זאת דווקא בחוה"מ).
- כבישת ירקות שניתן לאוכלן בחוה"מ.

מהו 'מעשה הדיוט'?

רב יוסף: מעקה מענפים.
ברייטא: מסדר אבנים אך לט טחן בטיט.

קשה:

יוחנן כהן גדול גזר ואסר לתקן בפטיש!

תירוצים:

סתמא: כשיש רעש גדול - אסור, כשיש רעש קטן - מותר.

רב חסדא: כשיש רעש - אסור, כשאין רעש - מותר.

רב פפא: המשנה עוסקת בתקופה הקדומה ליוחנן כהן גדול.

רב אשי: המשנה היא כר' יוסי (החולק על ר' יהודה) שלא מצריך לשנות כשיש דבר האבד.

רבא (גירסא א'): מותר למלוח דגים שצד (שלא בכוונה) יותר מצורכו (מדין דבר האבד).

רבא ב': מותר למלוח דגים (כיוון שניתן לאוכלם במועד לאחר שיסחט את המלח).

פרק שני - מי שהפך

משנה

המקרה

התחיל להכין שמן מזיתים ולפתע: 1. נהיה אבל (ואסור במלאכה).
2. אירעו אונס - והגיע חוה"מ (ואסור במלאכה).

הדין

ר' יהודה: יטען קורה ראשונה (כדי למנוע הפסד מרובה) - וימשיך אחרי חוה"מ.
ר' יוסי: יגמור את כל העבודה הנדרשת.

המשנה התייחסה למקרה 2 (של חוה"מ). מה יהיה הדין במקרה 1 (של אבל)?

רשב"א:

אסור לעשות כלום (בניגוד למועד).

ר"א:

אם במועד (שאסור מהתורה) מותר, ק"ו שבאבל (שאסור מדרבנן) **מותר**.

הגמרא הביאה ברייתא המסייעת לרשב"א (בברייתא נאמר שלאחרים מותר לעשות לאבל, אך לאבל אסור).

מלאכת האבל עצמו

בהפסד מועט (שדה לוריעה וכי"ב):
חכמים: אסור לגמרי.
ר' יהודה: מותר לאחרים לעבוד בשבילו.

בהפסד מרובה (לסתום חבית, וכי"ב):
מותר לאחרים לעבוד בשבילו (ולא עצמו אסור).

עבודת אבל שנמצאת בידי אחרים:
מותר לאחרים לעבוד (בתנאי שהעבודה אינה בבית האבל).

אבל מומחה

כשהוא המומחה היחיד שיכול לעשות את המלאכה:
רשב"ג: מותר לאבל עצמו לעשות (בין לעצמו ובין לאחרים).

אבל שעובד לאחרים

כשהאבל מחוייב לעבוד בשביל אחרים:
כשיכול להתחמק: לא יעבוד.
אם לא יכול להתחמק: יעבוד.

כדי שלא יחשדו שמסייע להם.

כיצד ניתן להתחמק?
 א. שכיר יום - יבטל את השכירות.
 ב. מלאכת אחרים אצלו - יחכה עד שתגמר האבלות.
 ג. אריס וכי"ב - אחרים יעשו בשבילו.

באדם חשוב יש להחמיר אפילו אם לא יכול להתחמק.

מועד קטן יב. (תחילת הדף) עד יב: (משנה)

ביאורים

בשולי נכרים: חכמים אסרו לאכול מאכל שבישלו גוי, גם כאשר אין במאכל כל תערובת של איסור, ואפילו אם נתבשל בכלי כשר של ישראל. סיבת האיסור היא "כדי להתרחק מהגויים שלא יתערבו בהם ישראל ויבואו לידי חתנות", או "כדי שלא יהיה ישראל רגיל אצל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא". איסור זה חל רק על דברים שלא אוכלים אותם חיים, ורק על מאכלים חשובים ("עולה על שולחן מלכים").

יהודי שנתן מלאכה (לפני שבת) לנכרי בקבלנות

כשהמקום בקרבת יישוב יהודי: אסור להניח לו לעבוד בשבת. (כי יחשדו שנתן לו את העבודה בשבת)
כשהמקום רחוק מיישוב יהודי: מותר להניח לו לעבוד בשבת.

נתינת מלאכה לגוי בחוה"מ - על מנת שיעשה לאחר המועד

מותר (בתנאי שלא ימדוד/ישקול/ימנה כדרך שעושה בחול).

במקרים הבאים יש להחמיר:
 1. אדם חשוב.
 2. כשהיהודי סייע בעבודתו.
 3. בחוה"מ (כיוון שאנשים יכולים להגיע ולראות).

דיני בהמה

זיבול באמצעות בהמה בשבת/י"ט/חוה"מ

- אסור אפילו לסייע לבהמה להיכנס כדי שתזבל.
- אם הבהמה באה מעצמה – מותר.

דין הרבעת בהמה בחוה"מ

ת"ק: אסור (כי זה נחשב לעשיית מלאכה).
ר' יהודה: חמורה שתבעה – מותר (כדי שלא תצטנן).
 שאר בהמות שתבעו – מכניסין למקום בהמות (וירבעו מעצמן).

משנה

המקרה

התחיל להכין יין מענבים ולפתע: 1. נהיה אבל (ואסור במלאכה)
 2. אירעו אונס - והגיע חוה"מ (ואסור במלאכה)

הדין

ר' יהודה: יכסה את הבור בנסרים (כדי שהיין לא יחמיץ) - וימשיך אחרי חוה"מ.
ר' יוסי: יגמור את כל העבודה הנדרשת.

א. המשנה חזרה על דין דומה שהופיע במשנה הקודמת כיוון שיש פחות ניזוק משמן.

ב. הלכה כר' יוסי שכשהתירו דבר אבד התירוהו לגמרי (ואין צורך לעשות בו שינוי).

ברייתות

דבר האבד

תלוש מהקרקע:

מותר (אפילו אם רק מקצתו אבוד).

מחובר לקרקע:

ר' יוסי: אסור. (אפילו אם כולו אבוד)

חכמים (וכן ההלכה): מותר.

ואם אין לו מה לאכול מותר.

כללים בהלכות חוה"מ

1. אין ללמוד הלכה במקרה מסויים ממקרה אחר. (כמו בהלכות כותים)
2. יש מלאכות שאסור אבל פטור, ויש שמותרות לכתחילה (כהלכות שבת).

התנאים **נחלקו** האם **מותר להערים**.
 (לעשות הרבה ולומר שזה לצורך המועד, אך מתכוין שיישאר לו לאחר המועד)

טחינה, קציצת עצים, הכנת שיכר
 מותרת רק אם עושה **לצורך המועד** (ואם נשאר לו - מותר להשתמש לאחר המועד)

מוותרת
פעולה שיש לה תוצאה נלווית קרובה המועילה לחוה"מ

מוותרת
פעולה שיש לה תוצאה נלווית רחוקה המועילה לחוה"מ
רב: מותרת.
אביי: יש לקלל מי שעושה זאת.

תוצאה נלווית קרובה

- עקירת פשתן – ראוי לכסות בו מאכל במועד.
- חתיכת כשות – ראוי לעשיית שיכר.
- עקירת שומשומים – מהגרעינים עושים שמן.

תוצאה נלווית רחוקה

- עקירת דקל בשביל להכין ממנו נסורת.

דינים שונים

שירין/נזמים/טבעות: מותר לטלטלם (הם כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו).
מים שחיים גוי: אין בו משום בישולי נכרים. (כיוון שנאכל חי)

ר' אמי: אדם חשוב צריך להחמיר על עצמו בדינים אלו.

מועד קטן יב: (משנה) עד יג: (סוף הפרק)

ביאורים

גילוח בחול המועד: האחרונים נחלקו מה דינו של אדם ללא זקן. האם האיסור של הגילוח תקף גם לגביו או שהאיסור נאמר רק על בעלי זקנים וזאת כדי לוודא שהם יתגלחו לפני החג (אבל אצל אדם מגולח לא שייך לגזור עליו שלא יתגלח בחוה"מ, כיוון שהוא אמנם לא יכנס מנוול ליר"ט ראשון אבל ליר"ט אחרון הוא יכנס מנוול ולא מגולח). חשוב לציין שמי שסובר שהאיסור לא נאמר על אנשים מגולחים (כך סובר למשל מו"ר הרב ליכטנשטיין) לא סוברים שמותר להתגלח אלא שחייבים להתגלח וזאת מפאת כבוד המועד (למעשה שתי הדעות הן או שאסור להתגלח או שחייבים להתגלח - אין אף דעה שמתירה להתגלח!!!)

משנה

פירותיו הנמצאים בחוץ:
 מותר להכניסם (בצינעא) לביתו (כדי שלא יגנבו).
פשתנו שבמי המשרה:
 מותר להוציאו (כדי שלא יתקלקל).

ואם כיוון שהמלאכות יצאו במועד - אסור לעשותן ואסור להנות מהן.

אם מת: מותר לבניו להנות ממלאכתו.

מקרים נוספים של 'ירושת' קנס

הטיל מום בבכור ומת: אסור לבניו להנות מהבכור. (כי עבר על איסור תורה)
מכר עבדו לגוי ומת - וברח העבד: אין בניו יכולין לכופו. (כל זמן שהוא ברשות הגוי אינו עוסק במצוות)
זיבל שדהו בשביעית (איסור דרבנן) ומת: מותר לבנו לזורעה במוצאי שביעית. (קנסו את האבא בלבד)
טימא טהרות חבירו ומת: בניו פטורים. (כי זה היזק שאינו ניכר ולא קנסו את הבן בזה)

משנה

קניית בתים/עבדים/בהמה מותרת:
 1. לשימוש במועד.
 2. לצורך המוכר (שזקוק לכסף כדי לאכול).

דין דומה:
 אם אין לפועל מה לאכול: מותר להשכירו למלאכה כדי שירוויח כסף.

ההבדל בין מלאכות שהותרו בחוה"מ למלאכות שהותרו בערב פסח:

בחוה"מ: האיסור הוא משום טרחה, ובמקום הפסד התירו. **בערב פסח:** התירו מלאכות שהם משום צורך החג.

משנה

פינוי כלים או תבואה
 • מבית בחצר אחת לבית בחצר אחרת - אסור.
 • מבית לבית באותה חצר - מותר.

הבאת כלים מבית האומן

• להביא לביתו - אסור.
 • אם חושש שיגנבו - יפנם לחצר אחרת.

הסתייגויות

• **בי"ד ניסן:** מותר להוליך לאומן ולהביא ממנו.
 • **כלים לצורך המועד:** מותר להביא.
 • **כשאין לאומן מה לאכול:** מותר לשלם לו שכרו.

משנה

תאנים השטוחות בשדה לייבוש

ת"ק: מותר לחפותן (מפני הגשמים).

ר' יהודה: מותר אפילו לעבותן.

מוכרי פירות כסות וכלים

ציידים, דשושות, גרוסות

ת"ק: עושים בצנעה לצורך המועד.

ר' יוסי: הם החמירו על עצמן לא למכור כלל.

מכירה בצנעה:

כשהחנות פתוחה למקום צדד: פותח אותה כרגיל.

כשהחנות פתוחה לרשות הרבים: פותח אותה באופן חלקי.

בערב יו"ט האחרון: מוציא ומעטר את שוקי העיר בפירות.

תבלין מותר למכור בפרהסיא כל החג, כי ברור שקונה זאת רק לצורך המועד, כי לא ראויים להתקיים ליותר זמן.

דעה ב':

חפוי: כיסוי חלקי/מלא.

עיבוי: מכנסן יחד ככרי, שיהיו נוחין לכיסוי

דעה א':

חפוי: כיסוי חלקי.

עיבוי: כיסוי מלא.

מועד קטן יג: (תחילת הפרק) עד יד: (2 שורות מלמטה)

ביאורים

הפרק שלנו עוסק בדיני אבלות, ולכן יש רבים הנמנעים מללמוד מסכת זו או ללומדה אחרונה. כנגד זה כתב בספר חסידים (רסא): "אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים כגון שתראה מצוה בזויה או תורה שאין לה עוסקים... ואם תראה שאין חוששין ללמוד מועד קטן ופרק מי שמתו אתה תלמדם ותקבל שכר גדול כנגד כולם כי הם דוגמת מת מצוה. אהוב אותן מסכתות ואותן הלכות שבני אדם אין רגילין בהם... ועתה למה אומרים שהיא סכנה לפי שכתוב ואל תקוץ בתוכחתו... אלא כך יעשה הרוצה ללמוד אותה יתפלל להקב"ה שלא יארע דבר רע וגם ילמדו הרב בחשאי לא יפרסם... לכן יעסוק בכל לבו... בלא קלות ראש". ובכנה"ג (י"ד רמה, ג) כתב שהקפידא היא רק כשלומד בישיבה אבל כשלומד בפנ"ע אין קפידא כלל. וודאי שאדם שלומד פרק זה כחלק מהסדר של הדף יומי - אינו צריך לחשוש. וזכות ההתמדה והקביעות יעמוד לו ולזרעו אחריו.

משנה

לאנשים הבאים מותר לכבס בחוה"מ

- הבא במועד ממדינת הים או מכלא.
- התירו לו נידוין במועד.
- התירו לו במועד את נדרו שלא לכבס.
- מטפחות הידים/הספרים/הספג.
- זבין, זבות, נדות, יולדות.
- כל העולין מטומאה לטהרה במועד.

לאנשים הבאים מותר לגלח בחוה"מ

- הבא במועד ממדינת הים או מכלא.
- התירו לו נידוין במועד.
- התירו לו במועד את נדרו שלא לגלח.
- הסתיימה נזירותו במועד.
- מצורע שסיים את טומאתו במועד.

הבא ממדינת הים במועד

- נסע לטיול:
- אסור לגלח ולכבס.
- נסע לחזר אחר מזונות:
- מותר לגלח ולכבס.
- נסע לעשות רווחים:
- משנתנו: מותר.
- ר"י (בברייתא): אסור.

טעם איסור גילוח ותספורת בחוה"מ: כדי 'להכריח' את האנשים לעשות זאת לפני המועד (וכך לא ייכנסו מנוולין לרגל).

גילוח שערו של קטן המצער אותו

נולד במועד: מותר.

נולד לפני המועד: לישנא קמא: אסור.
לישנא בתרא: מותר.

אדם שאבדה לו אבידה ערב הרגל (ולא היה לו פנאי):
אסור לגלח ולספר בחוה"מ.
(כיוון שהאנשים מסביבו לא יודעים זאת)

אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל (ולא היה לו פנאי):
ספק האם מותר לו לגלח ולכבס בחוה"מ.
(אמנם אנשים יודעים שלא היה לו פנאי אבל אולי זה לא מספיק ידוע)

הטעם: עשה של רבים [של שמחת הרגל] דוחה את העשה של יחיד [של האבלות].

אבל: לא נוהג אבלותו ברגל.

הוכחה: שלב א': בברייתא נאמר שדיני ברגל.
שלב ב': אנו יודעים שמי שלא מציית לפסק דין מנדין אותו.
מסקנה: נידוי נוהג ברגל.

מנודה: נוהג נידויו ברגל.

הוכחה: שלב א': בברייתא נאמר שצרתו נוהגת בכהן גדול.
שלב ב': עבור כהן גדול ימות השנה דינם כרגל.
מסקנה: נידוי נוהג ברגל.

מצורע: נוהג צרתו ברגל
(לא בא אל המחנה ולא מגלח).